

Alkotás és elkötelezettség

Nicolae Ceaușescu elvtárs az írók országos konferenciájához intézett üzenetének már a bevezető mondataiban hangsúlyozza, hogy ez a tanácskozás „olyan időszakban ül össze, amikor az egész nép, szorosan felzárkózva a párt köré, hozzálátott a VII. ötéves terv előirányzatai, a XII. pártkongresszus történelmi jelentőségű határozatai valóra váltásához. Ugyiszintén ismerik a Románia 1976—1980 közötti gazdasági-társadalmi fejlesztésére vonatkozó ötéves terv valóra váltásában elért eredményeket.” Megmutatkozott már a konferencián, s az azóta eltelt időszakban mindinkább bebizonyosodik, hogy az írók nagyon is tudatosan élik át az ország sorsát, ismerik a nép érdekeit, a maguk felelősségét; hogy alapos valóságismeret, tényszerű helyzetértékelés birtokában vállalják és teljesítik alkotó feladatukat, s egyetlen pillanatra sem tévesztik szem elől, hogy ennek a kornak a részeseiként, tanúiként, krónikásaiként minden leírt szó hiteléért, valóságfedezetéért, egész erkölcsi tartásuk minőségéért a történelemnek tartoznak felelősséggel.

Az országos írókonferenciához intézett üzenetet követően s azt mintegy kiegészítve, a 100 éves *Contemporanul* köszöntő üzenetben, valamint a *Scinteia* 50. évfordulója és a Sajtó Napja alkalmából elhangzott előadói beszédében a pártfőtitkár világosan leszögezte a pártvezetés és a szellemi alkotás viszonyának alapteteleit. E dokumentumok tüzetes tanulmányozása megerősíti azt a felismerést, hogy az RKP IX. kongresszusától eltelt időszak — a munkásosztály pártjának 60 éves távlatában — a kultúrpolitikai stratégia bizonyos alapelvei következetes kiteljesítésének, de egyben fordulatnak is tekinthető. Egyfelől folytatása annak az irányvonalnak, amely a társadalmi tudatformák olyan területein, mint a filozófiai gondolkodás, az irodalom, művelődés, a végbemenő társadalmi folyamatok mindinkább felerősödő ideológiai célrendszerének érdekképviseletét tételezi. Ugyanakkor gyökeres történelmi fordulat is, amennyiben — és ezt hangsúlyoznunk kell — az ideológiai tartalmaknak az új gyakorlati követelményekhez igazodó szolgálatát jelenti. A célfogalomnak ebben az értelmezésében az emberi problematika központi szerepet kap. A nemzeti és nemzetiségi hagyományok, specifikumok — mint a szocializmus eszmerendszerében sajátos értékhordozó-tudatformáló erők — foglalják el az őket megillető helyet. A mind szélesebb körű demokrácia szférája szorosan összekapcsolódik a társadalom egészének egyre magasabb fokra emelt politikai és erkölcsi kultúrájával; nem hagyható figyelmen kívül a világban végbemenő történelmi-társadalmi-politikai folyamatok iránti fokozott fogékonyság szerepe sem, mint olyan tényező, amely hozzásegít az ország intenzív gazdaságfejlesztési feladatai nemzetközi összefüggésrendszerének alaposabb megértéséhez, a felgyorsult társadalmi dinamizmus jelenségeinek tudományos értelmezéséhez.

Ezek a XII. kongresszus szellemében kidolgozott dokumentumok — a pártfőtitkár személyes hozzájárulásaként a jelen bonyolult feladatainak megértéséhez — az elméleti és gyakorlati útmutatás szerepét töltik be az ország irányításában. Megfogalmazzák azt a követelményrendszert, amely pontosan körülhatárolja az irodalmi alkotás, általában a művészet által betöltendő funkciókat napjaink társadalmában. Amint az írók országos konferenciájához intézett üzenetből kiderül: „Erőteljesen bebizonyosodott, hogy mindaz, amit a szocialista Romániában megvalósítottunk, a pártpolitika legfőbb célja, épülő új társadalmunk lényege az ember jóléte, méltósága és boldogsága, az emberi egyéniség teljes kibontakozása, a haza ragyogása és nagyszerűsége, függetlenségének és szuverenitásának erősödése.”

Ugyanebben a dokumentumban Nicolae Ceaușescu elvtárs elégtétellel észleli a tudomány, az oktatás, a kultúra, a művészet lendületes előretörését, „az optimális feltételeket a szakmai felkészüléshez, a tudományos és kulturális vívmányok el-sajátításához, széles körű ismeretek megszerzéséhez, szellemi életünk szüntelen gyarapításához”. A román irodalom és az együttélő nemzetiségek irodalmának gyarapodását a pártfőtitkár sokatmondó adattal érzékelteti, azzal a mintegy 5000 kötettel, amely az elmúlt öt év folyamán jelent meg különböző kiadók gondozásában. Ennél is fontosabb a jelenlegi ötéves terv alapvető célkitűzése, a magasabb új minőség „az összes tevékenységi területeken — és ez érvényes az irodalomra is”. Nem szorul elegendő bizonyításra, milyen kiapadhatatlan ihletforrást jelent az ország írói számára az a forradalmi felismerés, hogy tevékenységük legfőbb kritériuma a minőség! Releváns az is, hogy milyen minőségről van szó: „Olyan irodalmat óhajtunk, amely mélyszélesen elkötelezi magát a nép harca mellett a jobb és virágzóbb életért, a szocializmus és a kommunizmus építéséért, harcoss, forradalmi irodalmat óhajtunk” — fogalmazza meg a párt főtitkára félreérthetetlenül a társadalmi rendelőst.

Jelentékeny szerep hárul az írókra, az irodalomra az építő pozitív tartalmú jövőtudat kialakításában. Az esztétikai jelenség természetéből következik, hogy mindenkor az adott társadalom eszmei alaprendenciáit közvetíti, erkölcsi kategóriák tartalmát fordítja le az élménygerjesztő művészi kép nyelvére, s mint a verbális kommunikáció legmagasabb rendű hordozója, tovább fejleszti magát a nyelvi kultúrát.

Az RKP álláspontja szerint a szocializmus célrendszerével összeegyeztethetetlen volna, hogy pusztán védekező pozíciót foglaljon el az emberi problematika mai vetületeit kisajátítani törekvő nem marxista vagy a marxizmussal éppenséggel ellentétes jelentéstartalmakat terjesztő eszmeáramlatokkal szemben. Az elkötelezett író rendelkezik azzal a világszemlélettel, esztétikai kultúrával és etikai értékrenddel, amely képessé és alkalmassá teszi a jelenkor bonyolult jelenségeit átélő ember legfinomabb lelki rezdüléseinek, érzelmvilágának, a tudatában végbemenő olykor ellentmondásos folyamatoknak a kifejezésére, s maradandó művekkel torlaszolja el az irracionális barmely válfajának beszűremlését a művészi alkotásba.

Az emberi tudat irányításának programja elsősorban mégsem a közvetett hatások, a reflexív tudat vonatkozásában tulajdonít kiemelt szerepet az irodalmi alkotásnak. Azok az olvasói visszajelzések, amelyek a kritikával egybehangozóan az elmúlt évek valóban legrepresentatívabb alkotásainak kedvező fogadtatására utalnak, tanúsítják: nálunk az irodalom társadalmi szerepvállalása a mindennapi gyakorlat, illetve a történelmi tapasztalat hitelesítette igazság volt és marad mint legidősebb s egyben leghagyományosabb funkció. Az alkotás szabadsága, amelyre a pártfőtítkár nyomatékosan hivatkozott, íróink, kritikusaink legjobbjai felfogásában közösségi érdekképviselőket, felelőségeket, az igazság kimondásának szabadságát jelenti. Más szóval azt, hogy az elkötelezett alkotó számára a társadalmi valóság elleplezése, az emberi konfliktusok megkerülése zsákutcát jelent.

„Mint ismeretes, országunkban a szocialista demokrácia szüntelen elmélyítése, a társadalmi szervek által a társadalom életében betöltött feladatkör bővítése folyamatában egyebek között intézkedés történt a cenzúra megszüntetéséről” — állapítja meg az országos írókonferenciához intézett üzenetében a párt főtitkára, s ezt kiegészítőleg a bizalomra, valamint az új helyzet igényelte magas fokú felelőségre hívja fel a figyelmet. Mindnyájunk számára világos, hogy a pártvezetés megszemenően számít a tudatos önszabályozás még korántsem teljesen kiaknázott lehetőségeire, arra a körültekintő alkotói magatartásra, a körülményeknek és lehetőségeknek arra a gondos mérlegelésére, amelyre mind klasszikusaink, mind pedig a kortárs irodalom jeles képviselői igen tanulságos — és tanulmányozandó — példával szolgáltak.

Végül — de nem utolsósorban — bizonyos, hogy irodalmunk továbbra is a legnemesebb emberi eszmények szellemét sugározza. Közösségi elkötelezettségét felszólításként értelmezi arra, hogy a művészet semmivel sem pótolható eszközeit bátran alkalmazza, s az ügyhöz méltó elszántsággal szolgálja azokat a célkitűzéseket, amelyeket Nicolae Ceaușescu elvtárs így fogalmazott meg: „Művészetünk és irodalmunk hivatott [...] határozottan küzdeni [...] minden olyan tendencia ellen, hogy az irodalom és a művészet nemes eszközeit a nemzetek egymás elleni uszítására, az obskurantizmus, az újfasizmus és a fajüldözés szítására használják fel.”

KORUNK

Röser Ferenc ötvöstábla